

**DESGAITASUNA DUTEN PERTSONEI
GAITASUN JURIDIKOA
GAUZATZEN LAGUNTZEKO
GIDA**

ÍNDICE

1. SARRERA	7
2. DESGAITASUNA DUEN ETA GAITASUN JURIDIKOA ERABILTZEKO LAGUNTZA BEHAR DUEN SUBJEKTUA NOR DEN	9
3. ¿QUÉ ES LA PROVISIÓN DE APOYOS A LAS PERSONAS PARA EL EJERCICIO DE SU CAPACIDAD JURÍDICA?	10
4. ZER DA PERTSONEI BEREN GAITASUN JURIDIKOA ERABILTZEKO LAGUNTZAK EMATEA?	12
5. HAINBAT KASUTAN LAGUNTZA EGOKIA PROPOSATZEKO IRIZPIDEAK ETA ORIENTABIDEAK.....	15
6. NOLA GAUZATZEN DA EGITEZKO ZAINZA? ZER BALIABIDE IZAN DITZAKE EGITEZKO ZAINZA DUEN PERTSONAK?.....	16
7. NEURRI JUDIZIALAK BEHAR BADIRA (KURADORETZA ETA DEFENDATZAILE JUDIZIALA) NOLA IZAPIDETZEN DA? ZER AGIRI JASO BEHAR DITU ESKABIDEAK?	17
8. NOR IZENDA DAITEKE KURADORE? KONTUAN HARTU BEHAR DIRA PERTSONAREN LEHENTASUNAK? NAHITAEZKOA AL DA KURADORETZA ONARTZEA EDO DESENKUSA DAITEKE? ...	18
9. LAGUNTZEKO FIGURA JURIDIKOAK DITUEN PERTSONAK GAINERAKO HERRITARREK BAINO BALIABIDE EDO PRESTAZIO SOZIAL ETA SANITARIO GEHIAGO AL DITU?	21

Gizarte-zerbitzuek garapen eta hazkunde handia izan dute, eta horrek berekin dakar pertsona eta kolektibo behartsuenen eta ahulenen oinarrizko eskubideak bermatzea eta bizi-kalitatea sustatzea.

Ekainaren 2ko 8/2021 Legeak, desgaitasuna duten pertsonen beren gaitasun juridikoa gauzatzean laguntzeko legeria zibila eta prozesala aldatzen duenak, pertsona horien babesa bultzatu nahi du, gaitasun juridikoa autonomia erabil dezaten, laguntza-figurretara jotzea eta haien borondatea errespetatzea sustatuz, ahalmeneren aldaketan eta eskubide-gabezia oinarritutako egungo paradigmen ordez.

Arau hori oso norabide aldaketa nabarmena da, Estatuko ordenamendu juridikoa Desgaitasunen bat duten Pertsonen Eskubideei buruzko Nazioarteko Konbentzioaren espiritura hurbiltzen duena. Konbentzio hori New Yorken onartu zen 2006ko abenduaren 13an.

Konbentzio horren 12. artikulua pertsona desgaituek beren gaitasun juridikoa eskuratzeko eta edukitzeko duten eskubidea aldarrikatzen du, gainetik herritarren baldintza berberetan, eta Estatu sinatzaileak behartzen ditu pertsona horiek gaitasun hori gauzatzean eska dezaketan laguntza guztia eskaintzeko beharrezko neurriak hartzea.

Paradigma-aldaketa baten aurrean gaude: desgaitasuna duten pertsonak babesteko sistema bat ezartzen zuen legedi baten ordez, oraingoan beraiek kontutan hartzen duena, duintasuna, autonomia eta beharrezko

laguntzekiko gaitasun osoa aitortzen dituen eta borondatezko neurriak hartzea sustatzen duen legedi bat ezartzea, kontuan hartuta norberaren irizpidea eta bere eskubideak gauzatzeko laguntza behar duen pertsonaren lehentasunak.

Arabako Foru Aldundiko Gizarte Politiken Sailak gida hau jartzen du zure esku, lege honek egin dituen aldaketa nagusiak azaltzeko. Izan ere, aldaketa garrantzitsua eta beharrezkoa da, bai ikuspegi juridikotik, bai pentsamolde soziala eraldatzen duelako.

Emilio Sola Ballojera
Gizarte Politiken Saileko foru diputatua

1. SARRERA

Gida honen bidez, ekainaren 2ko 8/2021 Legea aztertzen da, DESGAITASUNA DUTEN PERTSONEK BEREN GAITASUN JURIDIKOA BALIATZEN LAGUNTZEKO LEGERIA ZIBILA ETA PROZESALA ALDATU DUENA.

Legearen funtsezko ekarpena honako hau aintzat hartzea da: desgaitasuna duten pertsona gehienek, behar besteko laguntza badute, eurek har ditzaketela erabakiak, beste pertsona batzuek hartu beharrean.

Arau berria Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideei buruzko Konbentzioan oinarritzen da. Konbentzio hori New Yorken onartu zen 2006ko abenduaren 13an, eta 12. artikuluan ezarri da desgaitasuna duten pertsonen gaitasun juridikoa dutela gainerako pertsonen baldintza beretan bizitzaren alderdi guztietan.

Konbentzioak desgaitasuna duten pertsonen **herritartasuna** aldarrikatzen eta bermatzen du, eta “desgaitasun arrazoiengatik bereizkeria”tzat hartzen du edozein bereizketa, bazterketa edo murrizketa, baldin eta horren helburua edo ondorioa giza eskubide eta oinarritzko askatasun guztiak baldintza berdinetan aitortzea, erabiltzea eta gauzatzea oztopatzea edo ondoriorik gabe uztea bada.

Hala, **pertsonaren duintasuna eta eskubideak errespetatzeak pertsonaren autodeterminazioa errespetatzea barne hartzen du, autodeterminazioak laguntza behar badu ere**. Eskubide hori, beraz, modu pasiboan ulertzen da (pertsonaren borondatea, balioak, sinesmenak eta lehentasunak errespetatzea), baina baita modu aktiboan ere (behar diren laguntzak ematea), norbaitek bere gaitasun juridikoa arduraz eta aldeztu aurretik gauzatu ahal izan dezan, etorkizunean bera nork ordezkatu nahi duen eta zer irizpideren arabera.

Hortaz, gure ordenamendu juridikoan orain arte indarrean egon den sistema aldatu behar da, desgaitasuna duten pertsoneri eragiten dieten erabakiak hartzean: horren ordez, pertsonaren borondatearen eta lehentasunen errespetuan oinarritutako beste sistema bat ezarri behar da, eta pertsona arduratuko da, oro har, bere erabakiak hartzeaz. Aldaketa horren ondorioz, ezabatu egin da helduentzako ezgaitasun judiziala aurreko ordenamendu juridikotik, baita gaitasunaren aldaketa judiziala ere.

Izan ere, aldaketa hori ezin da aldatu, gizakiari berari datxekiolarako, eta ezabatu egin dira bere erabakietan pertsona ordeztzen zuten figura juridikoak, hala nola helduen tutoretza, guraso-ahal luzatua eta guraso-ahal birgaitua.

Pertsonak une desberdinetan eta erabaki eta erantzukizun desberdinetarako duten beharraren balorazioak zehaztuko du, proportzionaltasun printzipioari jarraituta, pertsona horrek bere gaitasun juridikoa gainerako herritarren baldintza berdinetan gauzatzeko behar izan ditzakeen laguntza-neurriak, hala badagokio. Gaitasuna erabiltzeko unean uneko laguntzak edo laguntza iraunkorrak behar direnean, laguntza horiek desgaitasuna duen pertsonaren eskubideak, borondatea eta lehentasunak errespetatu beharko dituzte, proportzioan eta pertsona horren inguruabarrei egokituta.

Pertsona askok behar dituzten laguntzak jasotzen dituzte beren ingurune soziosanitarioan, adiskidetasunezko laguntzaren bidez, profesionalekiko eta hurbilekoekiko konfiantzazko harremanaren bidez, arkitektura-oztopoak kenduta, laguntza kognitiboen bidez eta antzeko beste batzuen bidez. Askok ingurune segurua dute, beren eskubideak babesten dituen, “egitezko zaintza” gauzatzen duten pertsoneri eskuordetutako erabakien bidez, hala nola ohiko zaintzaileei, zentro sozio-sanitarioei eta abarri.

Hala ere, arau berriak aurreikusten duenez, kasu batzuetan laguntzen beharra izan daiteke, eta laguntzok borondatez ezar daitezke (hala nola prebentzio-ahalmenak eta autokuradoretza) edo desgaitasuna duen pertsonak berak edo haren zaintzan eta arretan parte hartzen duten beste batzuek arlo judizialean eska ditzakete, babesik ez izateko arrisku larria dagoela iritzita (hala nola “kuradoretza” eta “defendatzaile judiziala”).

Azpitarratu behar da gaitasun juridikoa pertsona batengan hobetu edo okerragotu dezakeen continuum gisa ulertzeak, ezartzen den lege-eredu berrian, arlo judizialean hartutako laguntza-neurriak gutxienez hiru urtean behin (salbuespenez sei urtean behin) berrikusteko beharra dakarrela berekin, betiere aldaketa eskatzen duen egoera aldatzen denean.

Hauxe da gidaren helburua: iritzi publiko orokorrarentzat erraza den moduan erantzutea lege-erreformak ekar ditzakeen galdera ohikoenei, baina ez da zehatza, eta galdera horiek kasu zehatz bakoitzerako orientazio profesionalekin kontrastatzea eragotzi gabe.

2. DESGAITASUNA DUEN ETA GAITASUN JURIDIKOA ERABILTZEKO LAGUNTZA BEHAR DUEN SUBJEKTUA NOR DEN

Gaitasun juridikoa norberaren eta ondarearen gaineko erabakiak hartzeari dagokio.

Konbentzioak honela definitzen ditu desgaitasuna duten pertsonak: “epe luzera, urritasun fisiko, mental, intelektual edo sentsorialak dituztenak, eta hainbat oztoporekin elkarreragitean, gizartean bete-betean, eragin-kortasunez eta gainerako baldintza beretan parte hartzea eragotz dezaketenak. Guztiek ez dute laguntzarik behar beren gaitasun juridikoa erabiltzeko. Desgaitasun fisikoak edo sentsorialak dituzten pertsonak ez dute halakorik behar, bestelako desgaitasun modurik ez badute. Adimen-

-urritasuna duten pertsonen artean, ostera, laguntza hori beharrezkoa izan daiteke.

Adimen-desgaitasunean (lehen adimen-atzeratasuna esaten zitzaion), pertsona batzuek zailtasunak izan ditzakete ulertzeko edo euren pentsamendua edo jokabidea antolatzeko. Hala izango balitz, laguntza beharko lukete beren gaitasun juridikoa erabiltzeko. Adimen-urritasuna duten pertsona batzuek ezintasuna izan dezakete egin nahi dutena egiteko, ulertzeko edo erabakiak planifikatzeko, eta, horregatik, laguntza beharko lukete beren gaitasun juridikoa erabiltzeko. Hori gaixotasun mental larriak dituzten pertsona batzuen kasuan eta nahasmendu neuropsikiatrikoak dituzten beste batzuen kasuan gerta daiteke, hala nola Alzheimer-en gaixotasuna edo antzekoak, non ezintasunak ageri diren memoriaren, ulermenaren edo erabakiak hartzeko beharrezkoa den informazioa baloratzearen aldetik. .

Edozelan ere, nabarmendu behar da legeak, oro har, desgaitasuna duten pertsoneri buruz hitz egiten badu ere, gutxiengo batek beharko dituela beren gaitasun juridikoa gauzatzeko laguntzak. Hortaz, beti pentsatu behar da edozein pertsona dela, printzipioz, autonomia eta gai, eta balorazio zehatz bat egin ondoren soilik ondoriozta daitekeela laguntza beharko lukeela.

3. ZER DA PERTSONEI BEREN GAITASUN JURIDIKOA ERABILTZEKO LAGUNTZAK EMATEA?

Sistema berriaren ideia nagusia da **LAGUNTZA** ematea horrelakorik behar duen pertsonari (termino zabala da, eta era guztietako jarduerak biltzen ditu): erregulazio berriak ez die ondare-gaiei soilik erreparatu nahi, baita alderdi pertsonalei ere, hala nola bizitza arruntaren gorabeherei buruzko erabakiei (helbidea, osasuna, komunikazioak, etab.).

Hau da, araudi berriaren arabera, desgaitasunen bat duen pertsona batek zailtasunak baditu erabakiak hartzeko, konponbidea ez da ezgaitze-prozedura bat hastea edo tutore edo kuradore bat izendatzeko gaitasuna aldatzea. “Behar diren neurriak” hartu behar dira, bere gaitasun juridikoa gauzatzeko behar duen laguntza eskuratzeko aukera izan dezan. Gaitasun juridikoa berdina da desgaitasuna duten pertsona guztientzat, baina **desgaitasuna duen pertsonaren beharrak kontuan hartuta, behar duen laguntza ezarriko da.**

Hauexek bete beharko dituzte laguntza-neurri horiek:

- a) Pertsonaren duintasunarekiko errespetuan eta oinarrizko eskubideen babesean oinarritzea.
- b) Behar eta proportzionaltasun printzipioetara egokitu beharko dira

Laguntza ematen duten pertsonak honela jardun beharko dute:

- a) Eskatzen duenaren **gogoia, nahiak eta lehentasunak** kontuan hartuta.
- b) Ahalegina egingo dute desgaitasuna duen pertsonak **bere erabakiak hartzeko prozesua gara dezan**, informazioa emanaz, ulertzen eta arazoitzen lagunduz eta bere lehentasunak adieraz ditzan erraztuz.
- c) Desgaitasuna duen pertsonak **bere gaitasun juridikoa babes gutxiagorekin gauzatu ahal izatea** sustatuko dute.

Salbuespenezko kasuetan, gogoia, nahiak eta lehentasunak zehaztu ezin direnean, **ordezkaritza-funtzioak barne hartu ahal izango** dituzte laguntza-neurriek. Kasu horietan, funtzio horiek betetzeko, kontuan hartu beharko dira desgaitasuna duen pertsonaren bizi-ibilbidea, haren sinesmenak eta balioak, baita hark aintzat hartuko lituzkeen faktoreak ere, hain zuzen ere erabakitzean pertsonak hartuko zituzkeenak ordezkariarik behar ez balitz.

Hala ere, desgaitasuna duen pertsonaren profilaren arabera (adibidez, desgaitasun intelektual larria duen pertsona jaiotzen denetik), ezin da beti kontuan hartu pertsonaren bizi-ibilbidea. Ildo horretatik, Auzitegi Gorenaren 2021eko irailaren 8ko epaiak hau adierazi du: laguntza-neurriak hartzearen aldeko iritzia eman du, pertsonaren gogoaren aurka badoa ere, zeren eta beharrak eragiten duen nahasteak haren egoeraren kontzientzia argia izatea eragozten baitu, eta justifikatu egin du jarduketa horrek bere egungo egoeraren kontzientzia ez izatea eragiten duela..

4. ZEIN FIGURA EGON DAITEZKE LAGUNTZAK EMATEKO ETA BAKOITZAK ZER EZAUGARRI DITUEN?

4.1. BORONDATEZKO NEURRIAK ETA PREBENTZIO-AHALMENAK.

Borondatezko neurriak edozein pertsonak ezartzen dituenak dira, etorkizunean gaitasunik ez izateari aurrea hartu nahian. Notario-eskritura publikoan ezarri behar dira, eta bertan adierazi behar da nork eman behar dituen laguntzak eta zeintzuk izan behar diren. Desgaitasuna izanez gero, laguntzak ematerakoan kontuan hartu beharreko lehenak dira. Neurririk ez badago edo nahikoak ez badira, eta egitezko zaintza nahikorik ez badago, neurri judizialek jo beharko da.

Ahalordea eman daiteke, halaber, notario-eskritura publikoan, etorkizunean laguntza behar izanez gero, edo laguntza horiek behar izanez gero bakarrik izango da eraginkorra: **horri prebentzio-ahalmena deitzen diogu.**

Bide beretik, laguntza-eremu soziosanitarioan, pertsonak aurretiazko borondateen (edo aurretiazko jarraibideen) dokumentu bat egin dezala sustatzeko ere aprobeitza daiteke aukera hau. Dokumentu horretan jasota geratuko da zelan nahi dituen har daitezen etorkizuneko zainketei buruzko erabakiak, eta/edo nork nahi duen bera ordezkatzeko gaitasunik ez duen etorkizunean. Dokumentu hori notarioaren aurrean egin ahal izango da,

edo Eusko Jaurlaritzaren aurretiazko borondateen erregistroaren ardura-dunaren aurrean, edo hiru lekukoren aurrean.

4.2. EGITEZKO ZAINITZA.

Erreformatik indartu egiten du egoera hori. Desgaitasuna duen pertsonak gertuko pertsonen laguntza edo babesa badu, normalean senideena, eta borondatezko neurririk ez badago, ez da esku-hartze judizialik behar. Ondorioz, **laguntzeko neurri informala bat da, zaintzaileak eta/edo erreferentziatzko ahaideak edo hurbilekoak – zainketa profesionalak dituen ala ez kontuan hartu gabe – modu eraginkorrean aplikatzen ari diren borondatezko neurririk edo neurri judizialik ez dagoenean egongo dena.** Zaintzaileek jarduera garrantzitsuak egin behar dituztenean soil-soilik beharko dituzte baimen eta kontrol judiziala, bai eremu pertsonalean, bai ondarean. Baimen hori ez da beharrezkoa izango prestazio ekonomiko txikia eskatzen denean, garrantzi ekonomiko txikiko jardunak egiten direnean edo esanahi pertsonal edo familiar berezirik ez duten jarduketak egiten direnean.

4.3. BABES-NEURRI JUDIZIALAK: KURADORETZA ETA DEFENDATZAILE JUDIZIALA.

Ebazpen judizial baten bidez eratutako laguntzak dira, eta, horregatik, laguntza neurri formal gisa kalifikatzen dira, **lehentasunezkoak izateari uzten diote** eta interesdunak berak aurreikusitako neurririk ez izatearen edo neurri horiek nahikoak ez izatearen edo egitezko zaintza egoki eta nahikorik ez izatearen mende.

Laguntzeko bi neurri judizial mota aurreikusten dira: kuradoretza eta defendatzaile judiziala.

KURADORETZA:

Desgaitasuna duten pertsonentzako etengabeko laguntza da, hala behar badute, laguntzaren beharra, egoera eta inguruabar zehatzak kontuan hartuta. Haren edukia eta hedadura zehaztu egin behar dira hura eratzen duen ebazpen judizialean, eta, zehazki, kuradorearen esku-hartzea zein egintzatarako behar den zehaztuko da.

Kuradoretza motak:

- a) **Laguntza-kuradoretza**, arau orokorra izan behar dena. Desgaitasuna duen pertsonak **bere gaitasun** juridikoari eusten dio, trafiko juridikoan jarduteko eta esku hartzeko, **kuradorearen laguntzarekin**, halako moldez non pertsona horrek bere erabakiak hartzeko prozesua garatu ahal izango duen, informazioa emanez, ulertzen eta arrazoitzen lagunduz, eta bere lehentasunak adieraz ditzan erraztuz, etorkizunean laguntza gutxiago behar izan dezan.
- b) **Ordezkaritza-kuradoretza**, ebazpen judizialak definitzen dituen egintza zehaztutan desgaitasuna duen pertsona ordeztea dakarrena. Laguntza nahikoa ez denean ezartzen da, desgaitasunak zuzenean eragiten diolako erabakiak hartzeko eta autodeterminatzeko gaitasunari, kaltetuak bere eskubideak bere kuradorearen bitartez baliatu ahal izan ditzan. Kasu horietan, kuradoreak kontuan hartu beharko ditu pertsonaren bizi-ibilbidea, sinesmenak, balioak eta **kontuan hartu dituen faktoreak, dagokion erabakia hartzeko. Garrantzi pertsonal edo ekonomiko berezia duten egintza jakin batzuetarako, epailearen baimena beharko da.**
- c) **Kuradoretza mistoa**: bertan, laguntza- eta ordezkari-ahalmenak esleitzen zaizkio kuradoreari.

DEFENDATZAILE JUDIZIALA:

Laguntza hori **noizbehinkakoa da, nahiz eta errepikatua izan**, hau da, desgaitasuna duen pertsonak laguntza behar du jarduketa baterako edo

batzuetarako, nahiz eta laguntza horren beharra behin baino gehiagotan errepika daitekeen.

Defendatzaile judiziala izendatzeko beste kasu batzuk:

- a) Laguntza-neurriak daudenean (borondatezkoak, egitezko zaintza, judizialak), baina laguntza eman behar duenak ezin duenean edo eman behar ez duenean ezintasunagatik (gaixotasuna, aldi baterako absentsia, heriotza, etab.) edo desgaitasuna duen pertsonaren eta laguntza ematen duen pertsonaren arteko interes-gatazka kontrajarrigatik.
- b) Kuradoreak laguntza emateko egin dezakeen desenkusa ebatzi arte edo desgaitasuna duen pertsonaren ondasunak administratzeko pertsona izendatu arte laguntzeko neurri judizialak izapidetzen zen diren bitartean.

5. HAINBAT KASUTAN LAGUNTZA EGOKIA PROPOSATZEKO IRIZPIDEAK ETA ORIENTABIDEAK.

Laguntza behar duten egoera asko daude, eta laguntza hori handiagoa edo txikiagoa izango da kasu bakoitzaren arabera.

Orain arte azaldu dugunez, egitezko zaintza eraginkorra izan daiteke laguntza emateko, eta, garrantzi berezia duten gaietan soilik, izaera ekonomikoa izan ohi dutenetan, baimen judizialarekin osatu beharko da.

Laguntza judizialak proposatu behar direnean, borondatezko laguntza-neurririk edo egitezko zaintza eraginkorrik ez dagoela egiaztatu ondoren, **kasu zehatz bakoitza artatu** beharko da: ez da gauza bera egoitzan bizi eta eraginkortasunez zaindutako adinekoak behar duen laguntza eta pertsonak berak behar duena ingurune zailean, laguntza informali gabe, edo bere osasun eta/edo ondarrerako arriskua dagoenean. Era berean, desgaitasun intelektuala edo gaixotasun mentala duten pertsonak ez dute

laguntza bera behar: egoera diagnostikoaren araberakoa izateaz gain, **ingurunearen araberakoa ere izango da.**

Kasu horietan guztietan, funtsezkoa da eremu soziosanitarioko zein juridikoko profesionalen lana, arreta jarri behar baitiete sortzen zaizkien egoerei, eta, hala badagokio, proposamenak egin eta laguntza-neurri judizialak ezar daitezen sustatu behar baitute Fiskaltzaren aurrean, bereziki arriskua dagoenean edo babesik ez dutenean.

6. NOLA GAUZATZEN DA EGITEZKO ZAINTZA? ZER BALIABIDE IZAN DITZAKE EGITEZKO ZAINTZA DUEN PERTSONAK?

Zaintzako edozein neurrik bezala, **kontuan hartu beharko ditu aipatzen ari garen printzipio orokorrak: nortasunaren garapen osoa ahalbidetzea, eta berdintasunean moldatzea arlo juridikoan.**

Egitezko zaintza erantzukizun eta konpromiso handia da zaintzaileentzat, eta baliabide hauetakoren bat erabil dezake:

- a) **Epailearen baimena.** Baimen judiziala beharrezkoa izango da zaintzaileak aurrez aipatutako ordezkartza-jarduketetatik harago joan behar duenean. Edozelan ere, **baimen hori beharko da garrantzi pertsonal edo ekonomikoko egintzak dakartzaten ordezkartza-jardueretarako**, hala nola ondasun higiezinak besterentzeko, ondasunak dohainik erabiltzeko, eskubideei uko egiteko, jaraunspenekin zenbait jarduketa egiteko, maileguak hitzartzeko... eta antzekoetarako. Kasu horietan, desgaitasuna duen pertsonaren bizilekuko epaitegira joko da, eta bertan emango diote egoera bakoitzerako aurkeztu beharreko dokumentazioari buruzko informazioa.
- b) **Beste batzuk.** Legeak ezartzen duen eredu-aldaketa, batez ere izatezko zaintza laguntzak emateko mekanismo naturalizat hartzerakoan, erronka handia da gizartearentzat, oro har, eta erakunde publikoentzat

(gizarte-zerbitzuak, osasun-zerbitzuak...) nahiz pribatuentzat (banke-
txeak...) bereziki. Legeak ez du hori egiaztatzeko prozedurarik ezartzen.
Hortaz, kasu zehatz bakoitzari begiratu beharko zaio, profesionalen
irizpideen arabera.

7. NEURRI JUDIZIALAK BEHAR BADIRA (KURADORETZA ETA DEFENDATZAILE JUDIZIALA). NOLA IZAPIDETZEN DA? ZER AGIRI JASO BEHAR DITU ESKABIDEAK?

7.1. LAGUNTZA-NEURRI JUDIZIALEN ESKAERA IZAPIDETZEA:

Laguntza-neurri judizialak **borondatezko jurisdikzioko espedienteen bi-
dez eskatu behar dira, eta desgaitasuna duen pertsona bizi den tokiko
lehen auzialdiko epaitegia da eskuduna.**

Espediente hori sustatu ahal izango dute desgaitasuna duen pertsonak
berak, Fiskaltzak eta senide jakin batzuek: ezkontideak, legez edo egitez
banandu gabe, edo antzeko egitatezko egoeran dagoenak, aurreko ahai-
deek, ondorengoek edo anai -arrebek.

Hala ere, edozein pertsonak izango du ahalmena Ministerio Fiskalari ja-
kinarazteko laguntza-neurriak judizialki hartzea eskatzen duen egoera
baterako erabakigarriak izan daitezkeen egitateak, eta agintari eta fun-
tzionario publikoek, beren karguengatik edozein pertsonari dagokionez
egitate horien berri badute, Ministerio Fiskalari jakinarazi beharko diote.

7.2. ESKABIDEAN JASO BEHARREKO AGIRIAK:

- a) Laguntza-neurriak hartzeko beharra egiaztatzen duten dokumentuak
(txosten medikoak, osasun-historiala, eskola-txostenak edo adminis-
trazio-dokumentuak, adibidez, desgaitasuna, mendekotasun-maila eta
abar egiaztatzen dutenak).

- b) Gizarte eta osasunaren arloetako profesional espezializatuen per-ritu-irizpena, kasu bakoitzean laguntza-neurri egokiak aholkatzen dituenena.

8. NOR IZENDA DAITEKE KURADORE? KONTUAN HARTU BEHAR DIRA PERTSONAREN LEHENTASUNAK? NAHITAEZKOA AL DA KURADORETZA ONARTZEA EDO DESENKUSA DAITEKE?

8.1. HONAKO HAUEK IZENDATU AHAL IZANGO DIRA KURADORE:

- a) Agintaritza judizialaren iritziz beren eginkizuna behar bezala betetzeko gai diren adinez nagusiak.
- b) Irabazi-asmorik gabeko fundazioak eta gainerako pertsona juridikoak, publikoak edo pribatuak, haien helburuen artean desgaitasuna duten pertsonentzako autonomia eta laguntza sustatzea badago.

8.2. EZIN IZANGO DIRA KURADORE IZAN:

- a) Laguntza ematen duen pertsonak baztertu dituenak.
- b) Ebazpen judizialaren bidez guraso-ahala edo, osorik edo zati batean, zaintza eta babes eskubideak kendu edo etenda dutenak.
- c) Aurreko tutoretza, kuradoretza edo zaintzaile batetik legez kenduta-koak.
- d) Kontratu-harremanak direla bide laguntza behar duen pertsonaren antzeko laguntza-zerbitzuak, egoitza-zerbitzuak edo izaera duten zerbitzuak ematen dituztenak.

8.3. JAKINA, KONTUAN HARTU BEHAR DIRA PERTSONAREN LEHENTASU- NAK. ARE GEHIAGO, AUTOKURADORETZA BAT AURREIKUSI DELA ERE IKUS DEZAKEGU; AGINTARI JUDIZIALAK (EPAITEGIAK), KURADOREA IZENDATZEKO UNEAN, KONTUAN HARTUKO DU PERTSONAK PERTSONA

BAT EDO BATZUK IZENDATU EDO BAZTERTU DITUEN FUNTZIO HORI EGIKARITZEKO, ESKRITURA PUBLIKOAN.

Hala ere, agintaritzea judizialak borondatezko xedapenak osorik edo zati batez alde batera utzi ahal izango ditu, betiere arrazoitutako ebazpen bidez, pertsonak ezagutzen ez zituen edo inguruabarrak aldatzen zituen inguruabar larriak badaude.

Autokuradoretza ezartzean kuradorearen ordezkioak izendatzea proposatzen bada, kontuan hartuko dira desgaitasuna duen pertsonak ezarritako ordenan, eta ez badu lehentasunik proposatu, lehenengo proposatutakoa hautatuko da.

8.4. NAHITAEZKOA AL DA KURADORETZA ONARTZEA EDO GORDETZEA, EDO DESENKUSA DAITEKE?

Kode zibilak ezartzen du kuradorea izendatzeko ordena. Kuradore horrek ez badu desgaitasuna duen pertsonaren proposamenik, hau izango da:

- a) Ezkontideari edo antzeko egoeran dagoenari, betiere laguntza behar duen pertsonarekin bizi bada.
- b) Semeari edo alabari edo ondorengoiari, eta hainbat badira, laguntza behar duenarekin bizi dena lehenetsiko da.
- c) Gurasoari edo, halakorik ezean, aurrekoari, pertsonarekin bizi dena lehenetsita.
- d) Ezkontideak, bikotekideak edo gurasoek testamentuan edo agiri publikoan xedatu duten pertsonari edo pertsonei.
- e) Izatezko zaintzaile diharduenari.
- f) Kuradoretza behar duen pertsonarekin bizi den anai-arreba, ahaide edo hurbilekoari.
- g) Pertsona juridiko bati: Fundazioak eta irabazi-asmorik gabeko gainerako erakunde publiko eta pribatuak, xedeen artean desgaitasuna duten pertsonentzako autonomia eta laguntza sustatzea dutenak.

Agintaritza judizialak aurreko zenbakiko ordena aldatu ahal izango du, laguntza behar duen pertsonari entzun ondoren.

Behin entzun eta gero, bere nahia argi geratzen ez bada, agintari judizialak lege-ordena alda dezake, bere gogoia, nahiak eta lehentasunak ulertzeko eta interpretatzeko pertsona egokiena izendatuta.

Kuradore bat baino gehiago izendatzea proposa daiteke, laguntza behar duen pertsonaren nahiek eta beharrek hala justifikatzen badute. Bereziki, **kargu desberdin gisa banandu ahal izango dira pertsonaren kuradorea eta ondasunen kuradorea**. Kuradoretza hainbat pertsonaren esku uzten denean, agintaritza judizialak ezarriko du funtzionatzeko modua, laguntza behar duen pertsonaren borondatea errespetatuta.

Kuradoretzan aritzea desenkusagarria izango da, baldin eta karguan aritzeko izendatutako pertsonarentzat kaltegarriegia bada edo zailtasun larria badakar. Kuradoretza egiten jarraitzetik desenkusatu ahal izango da kuradorea, halaber, jardun bitartean desenkusatzeko arrazoiak sortzen bazaizkio.

Pertsona juridiko pribatuak desenkusa daitezke, baldin eta kuradoretza behar bezala gauzatzeko baliabide nahikorik ez badute edo kuradoretza gauzatzeko baldintzak ez badatoz bat euren estatutu-helburuekin.

Interesdunak desenkusatzeko arrazoia alegatzen badu, izendapenaren berri izan eta hamabost eguneko epean egin beharko du. Auzia geroago agertu bada, noiznahi egin ahal izango du.

Agintaritza judizialak desenkusari buruz ebazten duen bitartean, izendatutakoak bere eginkizuna bete beharko du. Hori egiten ez badu eta laguntzeko jarduera bat beharrezkoa bada, defendatzaile judizial bat izen-

datuko da kuradorea ordeztuko, eta desenkusa baztertuz gero, desenkusa horrek eragindako gastuen erantzulea ordeztuko da.

Desenkusa onartutakoan, kuradore berria izendatuko da..

9. LAGUNTZEKO FIGURA JURIDIKOAK DITUEN PERTSONAK GAINERAKO HERRITARREK BAINO BALIABIDE EDO PRESTAZIO SOZIAL ETA SANITARIO GEHIAGO AL DITU?

Lehenik eta behin, bereizi egin behar dira, batetik, desgaitasuna duen pertsonaren kontzeptu juridikoa, gida honetan aztertzen ari garen 8/2021 Legeak aipatzen diguna, eta, bestetik, desgaitasunaren balorazioa, urren-go webgunean aurkituko duzuen:

web.araba.eus/eu/gizarte-zerbitzuak/desgaitasuna

Lehen esan dugun bezala, desgaitasuna kontzeptu juridikotzat hartzen da urritasun fisiko, mental, intelektual edo sentsorial iraunkorrak dituen pertsona baten egoera, oztopo desberdinekin elkarreragitean mugatu edo eragotzi dezakeena gizartean bete-betean eta eraginkortasunez parte hartzea, gainerakoen baldintza berberetan. Era horretan, pertsona da legeria zibilaren eta prozesalaren erreforma honen subjektu nagusia, gainerako gaitasun juridikoak gauzatzeko.

Beste alde batetik, desgaitasunaren balorazioa dago. Administrazio-prozesu horren bidez, desgaitasunaren ehunekoa kalifikatzen, aitortzen eta deklaritzen da, eta horren helburua da herritarrek erakunde publikoek desgaitasuna duten pertsonen ematen dizkieten onurak eta baliabideak eskuratu ahal izatea.

Funtsezkoa da bi kontzeptu horiek bereiztea; izan ere, ez da beharrezkoa desgaitasun portzentajea aitortuta edukitzea desgaitasuna duten

pertsoneri beren gaitasun juridikoa erabiltzen laguntzeko neurriak gauzatu ahal izateko, ez eta alderantziz ere, eta, beraz, **laguntza judizialeko neurriak dituen pertsonak ez du izango baliabide eta/edo prestazio sozial edo sanitarioetarako lehentasunezko irispiderik, Gizarte Segurantzaren prestazio batzuk izan ezik.**

Laguntza-neurriak hirugarren bati ematen zaizkio pertsonak pertsona guztientzat berdinak diren oinarrizko eskubideak baliatu ahal izatea bermatzeko. Desgaitasuna duten pertsonen eskubideei buruzko nazioarteko Konbentzioaren 12. artikulua ondo jasotzen duenez: **“Desgaitasuna duten pertsonak gaitasun juridikoa dute, gainerakoek baldintza beretan, bizitzako alderdi guztietan”.**